

Fenno-Ugria Teataja

OKTOOBER 2008 Nr 2 (42)

ISSN 1736-0358

Kirsikka Moring,
Helsingin Sanomat

Aeg ühendada jõud

Raha on. Uurimusi tehakse ja koosolekuid jagub. Miks siis meie hõimurahvad Venemaal elavad üha halvemini ja keeled hääbuvad üha kiireneva hooga? Tundub, nagu oleks juunikuust möödunud terve igavik ja maailm on juba hoopis teine. Hantõ-Mansiiski maailmakongress sõnastas vaatamata kompromissidele erakordselt selge ja nõudliku resolutsiooni. See on hea töövahend soome-ugri rahvaste konsultatiivkomiteele.

Kahjuks on Gruusia sõja vari pikk ning ulatub ka soome-ugri ühiskonda. Juunikuusel maailmakongressil oli tunda selle eelmaiku. Nurga tagant tulnud ja täiesti ettevalmistamatuna tundunud ettepanek sekretariaadi siirdamiseks Helsingist kuhugi Venemaale oli vaevalt juhust.

Seda tähtsamaks tõuseb kongressi tõdemus, et inimõigused, vähemuste ja nende elukeskkonna kaitse ei ole sisepoliitika, vaid kogu rahvusvahelise üldsuse asi. Eesti, Soome ja Ungari on siin võtmeasendis.

Euroopa Liit on lubanud märkimisväärset lisaraha soome-ugri projektidele. Juba praegu rahastab ühendus seitset (!) Venemaa-suunalist naabrusprogrammi, mis ulatuvad Koola poolsaarest Musta mereni. Ja kuigi Gruusia sõda tõmbas sügava joone Euroopa Liidu ja Venemaa vahele, tuleb tegevuskavast kinni pidada.

Ainuüksi Soome rahastab parajasti Soome-Vene seltsi ja M. A. Castréni seltsi kaudu ligi kahe miljoni euroga soome-ugri ja samojeedi rahvaste kultuurilist ja keelelist turgutamist. Soome kultuuri sihtkapital eraldas tänava selle tarbeks uue miljonitoetuse. Põhirõhk on kodanikuühiskonna ja kakskeelsuse arendamisel, mis pole tänapäeva Venemaal just tühiasi.

Meil on ressursse ning nii Eestil kui ka Soomel on käsil lugematu hulk hõimuprojekte. Ka teadusilmas on teoksil tohtu hulk arktilisi uurimusi. Kes ja kuidas nende poolt toodetud teadmisi kasutab? Ei tea. Tean vaid, et igikelts sulab oletatust kiiremini meie hõimurahvaste põhjapõtrade rännuradade all.

On viimane aeg koguda kokku ühtne andmepank kõigist teoksil olevatest ettevõtmistest, ühendada jõud ja asjatundmine. Ja siis – praktilisele tööle. Rohujuure tasandil.

Resolutsioonid on juba vastu võetud. Vajame ühiseid jätkuvaid kodanikefoorumeid, kuid nende kõrvale vajame ühiseid tegusid. Aega on vähe.

Soome keelest Eha Viluoja

Marid Aleksei Aleksejev ja Erik Juzökain hõimupäeval 1999. aastal.

Foto: Aarne Viljasaar

Hõimupäevad tuletavad meelde sugulasrahvad

Jaak Prozes,
Fenno-Ugria Asutus

Kahjuks pole ajalugu säilitanud nende inimeste nimesid, kes hõimupäevad välja mõtlesid. Ilmselt juhtus see kaheksakümmend aastat tagasi soomlaste algatusel. Esimest korda peeti hõimupäevi Soomes 1928. aasta veebruaris üheaegselt Kalevala päevaga. Aasta hiljem korraldati hõimupäevad Eestis.

1931. aastal Helsingis toimunud soome-ugri 4. kultuurikongressi otsusega tähistatakse hõimupäevi igal aastal oktoobrikuu kolmandal nädalavahetusel, kolmes riigis üheaegselt. Hiljem on seda otsust kinnitanud ka soome-ugri rahvaste 3. maailmakongress.

Tuleb siiski tõdeda, et kõige enam on otsusest kinni pidanud eestlased, teised tähistavad hõimupäevi suhteliselt suvalisel ajal. Viimastel aastatel on hõimupäevi hakanud pidama kõik soome-ugri rahvad ja selles on "peasüüdlaseks" olnud eestlased. Just eestlaste teeneks tuleb lugeda, et 80ndate lõpus hakati hõimupäevi uuesti tähistama ja kaevati arhiivist välja juba ununenud traditsioon.

Aktused ja kõnekoosolekud

Hõimupäevade teravik oli algselt suunatud koolidele. Sellest on lähtunud ka praegu, enamikes Eestimaa koolides toimuvad aktused või esinevad hõimurahvaste folklooriansamblid.

Vahe on vaid selles, et 30ndatel peeti hõimupäevadele pühendatud kõnekoosolekuid, mille hulk paneb tõesti hämmastama, näiteks 1931. aastal oli neid üle 400. Lisaks kõnekoosolekutele toimusid pidulikud aktused, millest võttis osa ka vabariigi juhtkond. Seega oli hõimupäeval märkimisväärne osa eestlaste rahvusteadvuse kujundamisel. Fenno-Ugria tollases läkituses on kirjas: "/---/ ühtlasi peame oma su-

gulasrahvastega, oma hõimlastega kokku hoidma, neilt õppima, neile tarbe korraldada kasulik olema ja neid aitama, sest kokkuhoidev rahvahõim on suurem, tugevam ja kultuurivõimelisem ning suudab rohkem kui me üksi."

Hõimupäevad on vanim soome-ugri rahvaid tutvustav traditsioon, kuid siiski tuleks endale aeg-ajalt esitada küsimus, miks me hõimupäevi tähistame. Ilmselt on see ikkagi meie endi rahvusliku omapära teadvustamine, rõhutamine oma kuulumist soome-ugri rahvaste perre. Viimane asjaolu aga võimaldab meil end Euroopas ja maailmaski paremini tutvustada.

Venemaa soome-ugri rahvad väärtustavad Eestis käies ja nähes neile osutatud tähelepanu enim oma rahvuskultuuri. Teisalt võimaldavad hõimupäevad mõelda end mingilgi määral suuremaks, laiendada oma kultuuri- ja keelepüramiidi alust, et me ei peaks enam nii suurel määral ümbritsetult suurrahvastelt üle võtma rahvuslikku identiteeti hävitavaid võõr mõjusid.

Tänavused hõimupäevad

Järgmisel nädalal algavad taas hõimupäevad. Eestisse saabub poolsada hõimurahvaste esindajat, kes esinevad kontserditega Tallinnas ja Viljandis, aga ka mitmetes maakondades üle Eesti. Nendega on võimalik kohtuda, läbimata selleks tuhandeid kilomeetreid. Kasutagem seda võimalust!

Kellel pole aga üritustel osalemiseks mahti, võiks hõimurahvaste peale mõelda, nagu tehti seda 1990. aastal Eestis tegutsenud soome-ugri seltside ühisavalduses: "Meid kõiki seob ühine kauge kodu, paljus ühine saatus, mida läbib võitlus oma töö ja õiguse, oma vabaduse ja olemasolu eest."

Nii mõtlemegi neil päevil soomlaste ja ungarlaste, sisuliselt hääbunud liivlaste ja vadjalaste, venestuvate mordvalaste ja udmurtide ja teiste soome-ugri rahvaste, aga ka samojeedidest neenetsite ja nganassaa-

nide – meie kaugemate sugulaste peale.

Muidugi tuleb endale aru anda, et terve rahvaste peale on vast raske mõelda, saaks oma lähisugulastegi peale mõtlemisega hakkama. Siiski mõtlen veel Harri-Pekka peale sealt Tamperest, kes on kuldsete kätega kodufilosoof, estofiil ja napsitaja, kes 80ndate lõpul oma eestlastest sõpru lõpmatuseni kostitas. Sellistel inimestevahelistel sidemetel hõimurahvaste omavaheline läbikäimine ju peajasjalikult põhinebki.

HÕIMUPÄEVADE KAVA 2008

SUURKONTSERDID
R 17. okt kell 18.00 Tallinn,
Tõnismägi 2, Rahvusraamatukogu
Suur konverentsisaal
L 18. okt kell 17.00 Viljandi,
Tasuja pst 6, Pärimusmuusika Ait
Suur saal

RAHVUSÕHTUD kell 20.00 Tallinn,
Vabaduse plats 8, KuKu klubi
E 13. okt – ersa Toorama
T 14. okt – setu Siidisõsarõ
K 15. okt – soome Kohtalotoverit
N 16. okt – mari Morko kundem
R 17. okt – ungari Bürkö

Ungari õhtu ja tantsutuba
K 15. okt kell 19.00 Tallinn,
Uus 16, Vanalinna Muusikamaja

Liivi muinasjutud ja rahvamuusika
Tammsaare-nimelise teatri esituses
L 18. okt kell 14.00 Tallinn,
Pikk 73, Eesti Lastekirjanduse
Teabekeskus

Üritused on tasuta

Toetajad: Eesti Kultuurkapital, Hõimurahvaste Programm, Tallinna Linnavalitsus

Soome-ugri kirjanduste osa keele säilitajana kasvab

Arvo Valton,
kirjanik ja tõlkija

Septembri keskel toimus Marimaa pealinna Soome-ugri kirjanduste assotsiatsiooni 10. kongress, mida oli põhjust nimetada juubelikongressiks. Igatahes meeldis selline nimetus korraldajatele.

Suuresõnalisust lisas kindlasti asjaolu, et ka esimene kirjanike suurokkoos toimus 1989. aastal Marimaal toonase kohaliku kirjanike liidu esimehe ja olulise poliitiku Nikolai Rõbakovi initsiatiivil. Kongressi käigus meenutati lahkunud näitekirjanikku Rõbakovi, avati tema mälestustahvel ning anti välja tema kogutud teosed kolmes soliidses köites.

Erinevad kongressid

Olen olnud kõikidel kongressidel, välja arvatud eelmine, mis toimus Petroskois. Jäin tookord eemale, kuid olin üritusega pidevalt kaasas Interneti teel. 1996. aastast alates olen olnud assotsiatsiooni president.

Kõik kongressid on olnud erineva ilmeaga – järjekorras pärast Joškar-Olad niisiis Espoos, Egeris, Lohusalus, Sõktõvkaris, Saranskis, Ižkaris, Hantõ-Mansiiskis, Petroskois ja nüüd siis taas Marimaal. Igal kongressil on olnud oma teema, kuid erinevused on tulenenud siiski pigem poliitilistest muutustest ja korraldajamaa ning vahetute korraldajate eripäradest.

Sellise hulga eriilmeliste kongresside puhul sobiks rääkida mingitest arengutest. Need annavad ühest küljest teada eeskätt poliitilistest muutustest Venemaal, teisalt aga ka osavõtjate üha suuremast lähenemisest üksteisele ning vastastikuse mõistmise süvenemisest. Seda nii tänu isiklikele kontaktidele kui ka vastastikuse tõlkimise hoogustumisele, mis on olulisel määral ka tolle hõimuliikumise haru tulemiks.

Marid on üks julgemaid ja ettevõtlikumaid rahvaid idapoolsete soomeugrilaste

hulgas, seda võiks kinnitada nii esimene kui ka tänavune kongress, kuigi vahepealsete aastate jooksul on vaimne vabadus impeeriumis teinud kiiret vähikäiku.

Peab tõdema, et kohal oli suhteliselt vähe nendest, kes osalesid ka esimesel kokkutulekul. Paljud soome-ugri rahvaste suured kirjanikud on vahepealse 20 aasta jooksul siit ilmast lahkunud.

Tähelepanu noortele

Seekordse kongressi teemaks oli noor kirjandus ja soome-ugri kirjanduste tulevik. Seejärel soovisime kongressil näha valdavalt noori kirjanikke ja kirjandusteadlasi ning kuulata nende ettekandeid. Infokirja sai tehtud isegi sellekohane ettekirjutus. Sellest hoolimata oli kohal ikkagi suur hulk kirjandusorganisatsioonide funktsionäre, noortest võtsid sõna vähesed. Ju nad polnud ka suulise žanriga eriti harjunud.

Eesti delegatsioonis on alati olnud kaasas just noorem kirjanikkond, nii ka seekord, ning ka ettekanded olid noortelt: eesti noorest luulest rääkis Mihkel Kaevats, proosast Peeter Helme ning tõlkekirjandusest meie delegatsiooni kuulunud, Tallinnas õppiv udmurdi luuletaja ning eesti keelest tõlkija Muš Nadii.

Olen nii oma ameti kui ka pideva tõlketöö tõttu jälginud tõuse ja mõone kõikides idapoolsetes soome-ugri kirjandustes. Väga lühikeseks jäänud vabaduse, lootuste ja rahvusliku eneseteadvuse tõusulaine ajal eelmise sajandi lõpukümnelil hoogustus noorte emakeeles kirjutajate kirjanduse tulek ja õnneks kestab see siiani, mil kruvisid aina kõvemini kinni keeratakse.

Nina Beljskaja, Arvo Valton, Kari Salamaa ja Katalin Nagy telestuudios.

Foto: Svetlana Grigorjeva

Olukorras, kus nendelt rahvastel on ära võetud omakeelne haridus ja keeleseadusest hoolimata on asjaajamiskeeleks vaid vene keel, väheneb emakeeles lugejate arv, kuid ilukirjanduse roll keele säilitajana ja arendajana on aina kasvanud.

Keele ja kultuuride kohal kummitav hävinguhoht on küllap tinginud ka selle, et nii paljud noored tulevad praegu nendes maades kirjandusse. Eriti noored naised – ilmselt tajuvad nemad kui rahvuse kandjad ja jätkajad ohtu teravimani meestest, kes üritavad eneseteostust kas äris või on perspektiivtuse tõttu pea longu lasknud ning otsivad pahatihti lohutust sealt, kust seda tegelikult ei leita.

Tsensus puudus

Marimaal äsja toimunud kongressi auks peab ütlemä, et suhteliselt vähe oli tunda järelvalvet – nagu see oli peaaegu absurdini viidud suvel Hantõ-Mansiiskis soome-ugri maailmakongressi ajal. Suur vend hoidis

muidugi silma peal, aga tuntavaid ebameeldivusi kongressi külalistele nagu ei tekitatud. Kui välja arvata see, et hiljem ilmusid meie pikkadest intervjuudest keskajalehtedes üksikud väljanõpped, mis andsid räägitut intervjuerijate lisakommentaaride abil mõnikord lausa vastupidiseks keerata.

Juuresoleval fotol oleme koos soomlase Kari Sallamaa ja ungarlanna Katalin Nagyga televisiooni otsesaates, seal mingit tseenseerimist olla ei saanud. Nii ei kontrollinud keegi ka kongressi ettekandeid. Kuid ega seal ülearu teravaid sõnavõtte ka ei olnud, räägiti ikkagi kirjandusest.

Sellised valukohad nagu omakeelse hariduse puudus, rahanappus raamatute väljaandmisel, lugejate võrutamine omakeelsest kirjasõnast ja sageli maad võttev lootusetus rahvuskultuuri säilimise suhtes on nagunii kõikidel meie kongressidel juttuks tulnud. Samas tehti ka mitmeid mõistlikke ettepanekuid olukorra parandamiseks – kuivõrd miski sai sõltuda meist enestest.

Vormilt rahvuslik, sisult sotsialistlik: muljeid MAFUNi koosolekult

Eva Sepping, Sonja Laitinen

Septembri lõpus said Marimaal Joškar-Olas kokku Soome-ugri rahvaste noorteassotsiatsiooni ehk vene lühendi järgi MAFUNi esindajad. Eestist osalesid seal vaatlejatena Eva Sepping ja Andres Maask Eesti Kunstiakadeemiast ning Soome poolt Sonja Laitinen Helsingi Ülikoolist.

MAFUN on üks tahk riigipoolsest nn heast tahkest Venemaal elavate soome-ugri väikerahvastega tegelemisel ja võimalus soome-ugri liikumisel silm peal hoida, millest andsid endale aru ka paljud osalejad. Sarnaselt ametlikult soositava kultuuritegevusele kulus sealgi palju aega ja energiat pindmiste küsimuste peale.

Sellise poliitika varjus jääb kultuuri tegelik püsijäämine tähelepanuta. Sõnum rahvale on enam-vähem järgmine: "Me hoolime teist, viljelege pealegi oma kultuurikest." Alltekst aga räägib: "Täpselt sinna maani, kuni see ei mõjuta ühelgi viisil välisilma ega inimeste eneseteadvust." Või siis: "Kas soovite müüa emakeelseid ajalehti ja postkaarte? Aga palun!" Tegelikult saab seda teha küll, ent vaid oma kultuurimajas ja ühes kohaliku Lasnamäe keldripoes.

Emakeelsest haridusest ükskõik millises õppeastmes võib Marimaal vaid unistada ning laste keeleoskus sõltub puhtalt vanemate entusiasmist. Oma vanematele ja väliskülalistele esinevad rahvariites lapsed on küll armsad ja liigutavad, aga vaid sellisel tasemel kultuur jääbki üksnes muuseumlikuks ja puhtalt dekoratiivseks, mis ei veena, kuidas kõik on hästi ja kui vahvalt mari lapsed emakeelt oskavad.

Me ei püüa siinkohal halvustada ka selliste ettevõtmiste eestvedajaid. Tegutsemine olukorras, kus palju lihtsam oleks käega lüüa, on igal juhul lugupidamist vääri. Paraku on seda nii kurvastavalt vähe selleks, et midagi muutuks. Ei piisa üksikute kirglike

entusiastide ettevõtmistest, kui riigi poolt puudub laiem toetus ja kandepind.

Ükskõik kui halvasti eestlased oma riigist ja selle juhtimisest aeg-ajalt ka ei mõtleks, on oma riiki mitte kuigi sõjakate soome-ugri rahvaste puhul olnud oluliseks kaitseks rahvuse väljasuremise ohu vastu. Ja loomulikult pole Venemaa ainus suurriik, kes seal elavaid vähemusrahvaid on püüdnud maha noddida ning kui suurem hävitustöö seljataga, asunud neid seejärel uhkelt vitriinides eksponeerima.

MAFUNi üritus püüdis balansseerida kahe asjaolu vahel: esiteks jäi kõlama osalejate siiras mure oma rahva ja kultuuri pärast ja tahe midagi muuta, teisalt aga kumas läbi ettevaatlikkus, sest selliste projektide edukaks läbiviimiseks on vajalik riigipoolne toetus. Seega ei ole küsimus selles, nagu ei tahetaks midagi reaalselt muuta. Palju sõltub ka teise poole tahtmisest ja küllap tajutakse hästi riigi poolt kehtestatud piire.

Ka see üritus oli priskelt rahastatud. Elasime uhkes ja väga maitsekas hotellis ja meid toideti mitmekäiguliste lõuna- ja õhtusöökidega.

Koosolekul arutati pikalt MAFUNi hümniteemal, kuid milleks ja kellele seda vaja on, jäigi arusaamatuks. Või siis vahetatati mõtteid kõikvõimalike pisikeste algatuste üle nagu laste joonistusvõistlused ja muu

MAFUNi logo.

www.mafun.org

selline. Need, nagu eespool öeldud, on kõik väga vahvad, aga mitte kuhugi viivad üritused, sest emakeelse hariduse puudumise tõttu ei tule lihtsalt juurde inimesi, kes sellest vähesestki aru saaksid.

Kerge on siis Eestist öelda, et tuleb julgeda unistada rohkemast ja mitte piirduda üksnes vormilise küljega, sest minu lähedasi ja sõpru pole (pool)surruks pekstud selle eest, et nad tahavad tegeleda oma kultuuri edendamisel ka sisulise poolega.

Kultuuri ei saa hoida elus vägisi punnitatud ettevõtmistega ikka ja jälle vanu asju samal kujul taasesitades. Selles osas oli tõeliselt positiivne ja elav näide meile ühes kesklinna klubis kultuuriprogrammina pakutud mari disko – nii muusika kui õhtujuhtimise poolest puhtalt marikeelne. Selles igapäevases ja juba aastaid väga populaarses ürituses oli midagi meie laulupidude rahvuslikust õhkkonnast. Juba mõnikümmend minutit

pärast peo algust oli tantsupõrand valgunud täis inimesi vanuses 18-60, kes keerutasid hommikuni tantsu lüüa ning laulsid ja huilgasid kaasa, mis nakatas ja peletas reisiväsimuse meilgi, kes me olime seda algset vaid natukeseks ajaks kaema läinud.

Rõõm on tõdeda, et taolisi algatusi on veel ka kirjanduse ja muusika valdkonnas. Selle asemel, et arutada mariluse propageerimiseks võimalikke nn intelligentseid stsenaariume nagu näiteks "hea mari keeles mõtlev tegelane vs paha venekeelne marilane" (üks MAFUNil kõlanud mõtetest), võiks tõlkida või kirjutada parem veel rohkem sopakaid, koomikseid, santabarbaraid ja metsikuid roose. Nii jõutaks inimestele lähemale ja taasteks marikeelne pinnas, millelt võiks ka paremaid asju võrsuda.

Loe veel muljeid:
<http://marimaal.blogspot.com/>

Pilgud on pööratud MAFUNi presidendile Aleksei Rassõhhajevile.

Foto: Andres Maask

Soomes asuv Soome-Ugri Selts tähistab 125. aastapäeva

Ildikó Lehtinen,
M. A. Castréni seltsi esimees

1883. aasta 15. novembril kogunes Helsingi ülikooli teaduskondade istungisaalis rühm kultuurimõjutajaid ning juba järgmise päeva ajaleht Uusi Suometar andis teada Soome-Ugri Seltsi (Suomalais-Ugrilainen Seura) asutamisest. Seltsi eesmärgiks oli määratletud "edendada teaduslikku uurimist soome-ugri rahvaste keelte, muinas-teaduse, muinasajaloo ja rahvateaduse valdkonnas, lähetades uurijaid mainitud rahvaste asualadele". Sanskriti ja võrdleva keeleteaduse professor Otto Donner, kes oli tegev seltsi kauaaegse esimehena aastatel 1894–1909, viitas asutamiskõnes Matias Aleksanteri Castréni ulatuslikele uurimisretkedele ja teadustööle.

Soome-Ugri Seltsi poolt organiseerituna ja rahastatuna algas innukas kogumisetapp. Teaduslikke ekspeditsioone tehti laiaulatuslikult Lapimaast Ungari, Siberi ja Kesk-Aasiani – Mongooliasse välja. Uurijad käsitlesid sellistegi rahvaste kultuure ja keeli, milliseid usuti olnud mõjutanud uurali keeli ja kultuure. Korraldati ka arheoloogilisi ekspeditsioone Lõuna-Siberi steppidesse.

Uurijad siirdusid tundmatutesse kaugustesse ja talusid jõudu proovilepanevasid raskusi. Castréni kombel ootas neid ees töötamine erandlikes tingimustes. Teadlased viibisid uurimiskohtades kaua, mõnikord mitmeidki aastaid. Reisedeks valmistuti hoolikalt. Kaamera, kassetid ja helisalvestusvahendid ehk fonograafid eeldasid ettevaatlikkust karmides tingimustes reisijatel. Keeleuurijatel ja etnoloogidel oli sama üles-

anne: koguda võimalikult palju teavet keelesugulaste keeltest ja kultuuridest. Nad tundsid, et ohverdavad end teaduse altarile ja tegutsesid soomluse ehk isamaa hüvanguks.

Ekspeditsioonidel koguti materjali ja seltsi koosolekutel tutvustati teaduslikke järeldusi ning uurimisreise. Alates aastast 1884 kuulati ära üle 200 ettekande, millest vastavalt põhikirjale anti teada päevalehes.

Soome-Ugri Selts on alati keskendunud teadusandmete avaldamisele. Aikakauskirja esimene vihik publitseeriti aastal 1886 ja see sisaldas soome-ugri rahvaste asualade kaardi. Aastal 1890 algatas selts teise sariväljaande, Suomalais-Ugrilainen Seuran Toimituksia, mille köidetes on avaldatud esmajoones antud valdkonna väitekirju ja folkloorimaterjali.

Uurimisreisidel kogutud ulatuslikku keeleainest on vormitud sõnaraamatuteks. Sõnaraamatusarjas Lexica Societatis Fennougricae on lisaks soome keele etümoloogilisele sõnaraamatule avaldatud mitmeid soome-ugri ja turgi keelte sõnastikke. Uurijad on oma retkedel süstemaatiliselt kogunud ka etnograafilisi esemeid. Rikkalikult illustreeritud sari Kansatieteellisiä Julgaisuja

Vjatkamaal elav mari keelejuhi pere Julie ja Yrjö Wichmanni vastu võtmas.

Foto: Yrjö Wichmann, 1906

sisaldab muu hulgas teost C. G. Mannerheimi Aasia-retkest.

Selts kannab hoolt ka ülikoolide soome-ugri instituutide õppematerjalide eest ja avaldab õpperaamatuid oma sarjas "Apuneuvoja suomalais-ugrialaisten kielten opintoja varten". Algusest peale on selts pidanud tähtsaks rahvusvahelisi sidemeid. Finnisch-Ugrische Forschungen on avaldanud erialaseid uurimusi saksa, prantsuse ja inglise keeles alates 1901. aastast.

Seltsi poolt korraldatavatel rahvusvahelistel seminaridel arutatakse üha teadusküsimusi. Uurimisreiside traditsioon kestab

edasi. Muutus on toimunud seltsi liikmeskonnas ja juhatuse koosseisus. Alates 1980ndatest on hakanud mõju saavutama naisteadlased; nüüd on seltsi juhatuse esimeheks professor Ulla-Maija Kulonen.

Juubeliaasta auks korraldatakse 2008. aasta hilissügisel kaks seminari, kultuuride muuseumis (Kulttuurien museo) avatakse näitus "Castréni jälgedes. Soome-Ugri Selts 125" ning avaldatakse filosoofiadoktor Timo Salmise ajalooraamat "Aateline teadus. Soome-Ugri Selts 1883–2008".

Soome keelest tõlkinud Eha Viluoja

Hõimupäevade esinejad 2008

Ersa- ja mokšamordvalased: TOORAMA
Toorama tähendab mordva mütoloogias kuningas Tjushnja sarve. Häda korral tuleb puhuda, ta teisest ilmast appi kutsuda, et hävivat maad ja kultuuri taastada.

Ansambli esituses kõlab Mordva mitmehälne meestelaul. Mordva meestelaulu elluäratajaks oli praeguse ansambli juhi Andrei Romaškini isa Vladimir Romaškin. Praegu tegutseb Toorama teine põlvkond.
E 13.10 kell 20.00 KuKu klubi Vabaduse plats 8, Tallinn
R 17.10 kell 18.00 Rahvusraamatukogu Tõnismägi 2, Tallinn
L 18.10 kell 17.00 Pärimusmuusika Ait Tasuja pst 6, Viljandi

Liivlased: LİVLİST

Livlist on üks vanimaid liivlaste ansambleid, mis on asutatud 1972. aastal. Ansambel tegutseb Riias ning kannab edasi liivlaste vanu kombeid ja traditsioone. Ansambli repertuaaris on erinevad laulud ja mängud, mida esitatakse akordioni ja viiuli saatel.
L 18.10 kell 17.00 Pärimusmuusika Ait Tasuja pst 6, Viljandi

Liivlased: KÄNDLA

17-liikmeline ansambel Kändla tegutseb alates 1972. aastast. Nende rahvalauludes, tantsudes ja aulumängudes kajastub aastaringne liivlaste elu ja rahvakombed. Mängitakse rahvapille: kannelt, plokkflööti, väikest trummi ja jauramit.
R 17.10 kell 18.00 Rahvusraamatukogu Tõnismägi 2, Tallinn

Ungarlased: BÜRKÖS

Rahvamuusikaansambel Bürkös on üks tähelepanuväärsemaid ungari rahvamuusika tutvustajaid. Pärit on nad Põhja-Alfödist, Nagyköllöst, kus nad tegutsesid pea ainsa professionaalse rahvamuusikaansamblina. 2003. aastal Bürkösis kokku saanud noorte eesmärgiks on säilitada, vahendada, aga ka töödelda ehedat ungari rahvamuusikat.
K 15.10 kell 19.00 Vanalinna Muusikamaja Uus 16, Tallinn
R 17.10 kell 18.00 Rahvusraamatukogu Tõnismägi 2, Tallinn
R 17.10 kell 20.00 KuKu klubi Vabaduse plats 8, Tallinn
L 18.10 kell 17.00 Pärimusmuusika Ait Tasuja pst 6, Viljandi

Udmurdid: INVOŽO

Ansambel on pärit Lõuna-Udmurdimaa auväärselt külast Karamas-Pelga, kus lõunaudmurdide rahvatraditsioonid on vägagi eredalt säilinud. Nii kannavad nad endas ka laulu tekitamise traditsiooni, lauldes sellest, mida näevad ja kogevad.
L 18.10 kell 17.00 Pärimusmuusika Ait Tasuja pst 6, Viljandi

Karjalased: KARELIA

Ansambel on asutatud juba 1961. aastal. Repertuaaris kõlavad Karjala põlisrahvaste soomlaste, vepslaste ja karjalaste tantsud, laulud ja mängud. Eesmärgiks ongi Karjala põlisrahvaste tutvustamine, samuti vana kombestiku säilitamine.
R 17.10 kell 18.00 Rahvusraamatukogu Tõnismägi 2, Tallinn
L 18.10 kell 17.00 Pärimusmuusika Ait Tasuja pst 6, Viljandi

Setud: TSIBIHÄRBLASEQ

Tsibihärlaste rühm on tegutsenud ligi 22

aastat. Praegu on põhikoosseisus kümme-kond näitsikut. Repertuaari kuuluvad vana setu leelo ja valik laulumänge.

L 18.10 kell 17.00 Pärimusmuusika Ait Tasuja pst 6, Viljandi

Setud: SIIDISÖSARÖ

Selle nimega ansambel loodi 1994. aastal, kuid liikmed peavad algusajaks juba 1973. aastat. Siidisösarö tähendab kõige lähedasmat ja armsamat öde.
T 13.10 kell 20.00 KuKu klubi Vabaduse plats 8, Tallinn
R 17.10 kell 18.00 Rahvusraamatukogu Tõnismägi 2, Tallinn

Soomlased: KOHTALOTOVERIT

2006. aastal asutatud Kesk-Põhjamaal. Ansamblile on iseloomulik improviseerida arhailise laulupärimusega. Ansambel mängib erinevatel pillidel: hiiu (rootsi) kannel, kitar, löötspill, parmupill, torupill, tšello ja vilepill.
K 15.10 kell 20.00 KuKu klubi Vabaduse plats 8, Tallinn

R 17.10 kell 18.00 Rahvusraamatukogu Tõnismägi 2, Tallinn
L 18.10 kell 17.00 Pärimusmuusika Ait Tasuja pst 6, Viljandi

Marid: MORKO KUNDEM

Morko Kundem, tõlkes Morko maakond, on Marimaal hinnatud kui ehedat mari rahvamuusikat mängiv kollektiiv. Valdavalt mängitakse tempokaid mari tantsuviise, mida saadavad kolm löötspilli.
N 16.10 kell 20.00 KuKu klubi Vabaduse plats 8, Tallinn

R 17.10 kell 18.00 Rahvusraamatukogu Tõnismägi 2, Tallinn
L 18.10 kell 17.00 Pärimusmuusika Ait Tasuja pst 6, Viljandi

Lennart Meri
Veelinnurahva
rahastu

Lennart Meri Veelinnurahva rahastu on asutatud keeleteadlase Tõnu Seilenthali poolt 20. juunil 2007. aastal eesmärgiga jäädvustada väljapaistva riigimehe ja soome-ugri rahvaste uurija mälestust ning toetada noorte loomingulist ja üldkasulikkust tegevust soome-ugri rahvaste hüvanguks.

Veelinnurahva rahastu stipendiumi makstakse üks kord aastas rahastu kasviku arvelt. See määratakse nõukogu otsusega ühele või enamale kuni 33-aastasele noorele, lähtudes taotleja erialalisest edukusest ja tema üldkasulikkusest tegevusest.

Stipendiumi taotlemise võimalus kuulutatakse eelnevalt välja meedias ning toetuse saaja nimi tehakse teatavaks oktoobrikuus hõimupäevade ajal.

Rahastu nõukogu koosneb viiest liikmest, selle koosseisu moodustab ja kinnitab MTÜ Fennougria Asutuse juhatus.

Rahastu sai nime president Lennart Meri esimese filmi "Veelinnurahvas" (1970) järgi. Film käsitleb soome-ugri rahvaste etnograafiat, folkloori ja igapäevaelu ja selle keskseks motiiviks on müütiline veelind.

Rahastu pangarekviisidid:
MTÜ Fennougria Asutus
A/a 10022099177006
SEB Eesti Ühispank
IBAN: EE611010022099177006
selgitus: Veelinnurahvas